

38 - K
1858

Ն. ՎԻՐՏԱ

ՈՏԱՐԵՐԿՐՈՒՅԻՆ

ՊԵՏՂԱՏ

891.715
4-68

ՅՅ1.715
4-68

Ն. ՎԻՐՏԱ

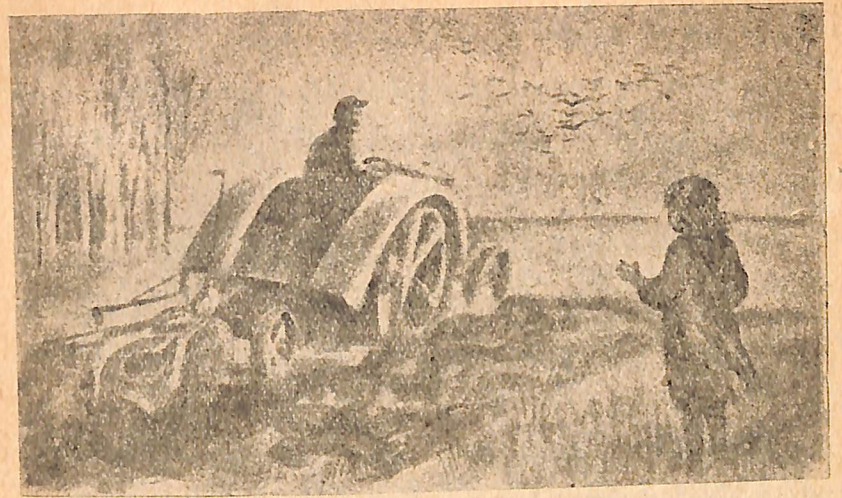
-6 NOV 2011
Handwritten signature

ՈՏԱՐԵՐԿՐՈՒՅԻՆ

Նկարներ
Ս. ԲՈՐՈՎՍԿՈՅԱՅԻ

Պատ. խմբագիր՝ Գ. Ղազարյան
Թարգմ. Գար. Հակոբյան
Լեզվական խմբագիր՝ Հ. Հարությունյան
Տեխ. խմբագիր՝ Ան. Բասպարյան
Սրբագրիչ՝ Գար. Հակոբյան

Սեպտեմբերի մի տաք ու տրակտորիստ Անտոշկան աշխատում էր սահմանին բուրովին մտախ մի հողամասում:

Աշխատանքը վերջացնելով՝ Անտոշկան մեքենայից իջավ, քրտնած ու կարմրատակած ճակատը թևքով սրբեց, շեկլիկ մազերն ուղղեց, գրպանից գլանակը հանեց, նստեց թմբին ու սկսեց ծխել:

Իրենից մի տաս քայլ հեռու Անտոշկան փայլուն ու նեղ մի վտակ էր տեսնում: Վտակն ինչ-վոր հեռու տեղից էր սկսվում, դաշտը յերկու մասի կիսում ու կորչում կաղնու պուրակում:

Այդ վտակը սահմանն էր: Նրա այն կողմը

Գրավիտի լիազոր Ղ. — 4636 Հրատ. 4264.

Պատկեր 34. Տիրաժ 5000.

Թուղթ 63x94 Տպագր. 13/10 մամ.

Մեկ մամ. 17280 նշան. Հեղինակ. 2/3 մամ.

Հանձնված է արտադրության 11 սեպտեմբերի 1937 թ.

Ստորագրված է տպագրության համար 17 մարտի 1938 թ.

Գինը 50 Կ.

Պետերատի I տպարան, Յերևան, Անիսի 63

3635-82

մի ուրիշ, արդեն վոչ խորհրդային յերկիր
եր, և կյանքն այդ յերկրում բուրրովին ուրիշ
եր: Անտոշկան սիրում էր թմբին նստել ու
նայել, թե ինչ են անում վտակից այն կողմը՝
արտասահմանում, այն մարդիկ, վորոնց նա
«ոտարերկրացիներ» եր անվանում: Նա յեր-
բեմն նրանց ձայն եր տալիս, բայց նրանք
չեյին պատասխանում:

Այդ ըոպեյին դաշտում մարդ չկար: Խո-
զանի մեջ ագռավներն եյին կռվում ու աղմը-
կում, իսկ կաղնու պուրակի մոտ մի շեկլիկ
կով եր թափառում:

Թմբին նստելուց Անտոշկան ձանձրացավ,
գլանակը դեն գցեց, մոտեցավ տրակտորին,
մի տաս ըոպե զբաղվեց մոտոռով, ապա ցատ-
կեց հարթակին ու լծակը դարձրեց, շուր յե-
կավ ու գուլթանի մոտ սպիտակագլուխ մի
աղջիկ տեսավ: Նայում է նրա լայն բաց
արած աչքերին, նրա ձեռքին, վորով պատա-
ռոտված հագուստի փեշերն եր հավաքում, և
ժպտում է:

— Յետ փախիր, — ձայն տվեց նա ու
լծակը քաշեց: Տրակտորն առաջ շարժվեց:

Հարևան արտին մոտենալով՝ Անտոշկան
կրկին տեսավ այդ աղջկան: Նա սայթաքելո
վագում եր տրակտորի հետեվից:

«Մի տես, և, հետաքրքրվում ե», — մտա-
ծեց Անտոշկան:

Նա տրակտորը կանգնեցրեց ու հարցրեց:

— Ո՞ւմ յերեխան ես:

Աղջիկը լուռ է:

— Մայրիկդ ճաշդ յեփելու յե: Տես, թե
ո՞ւր ես փախել:

— Չե՛հ, — ասում է աղջիկը, — յես մայրիկ
չունեմ:

— Այ թե ինչ: Տեսնում եմ ախր, շա-
պիկդ շատ է քրքրված: Կոլտնտեսուհի յունն
ինչո՞ւ նորը չի տալիս:

Աղջիկը չի խոսում:

— Ի՞նչ, մի՞թե դու ինձ չես ճանաչում:

Այստեղ բոլորն էլ ինձ ճանաչում են:

Հետեվից ձիու գոփյուն է լավում: Միջ-
նակով սահմանապահների հեծելազեան եր
գնում: Առջևի ձիավորը ձեռքով է անում,
և տրակտորիստը մեքենան կանգնեցնում է:
Սահմանապահները մոտենում են ու խնդրում՝
թույլ տալ ծխախոտը նրա կրակով վառել:
Ավագ սահմանապահը, վորի բեխերը նոր
էյին ծլել, հարցնում է.

— Եդ ի՞նչ է, աղջիկդ է:

— Վճրտեղից, — ժպտում է Անտոշկան: —

Ուրիշի աղջիկ է, տրակտորով է հետաքրք-
րվում:

— Ա՛ն: Վճրտեղացի յես:

— Ենտեղից, — կամացուկ ասում է աղ-
ջիկը:

— Ենտեղից — վճրտեղից:

— Յես կովն էյի արածեցնում:

— Ո՛հն, նա ոտարեղկրուհի յե, — հան-
կարծ գլխի յե ընկնում տրակտորիստը: —
Յես նրա կովը տեսա: Եեկ կով է՛ են մյուս
կողմը կանգնած: Հենց այդպես էլ կա:

Աղջիկը գլխով է անում:

Սահմանապահներն իրար են նայում:

— Այ քեզ պատմությո՞ւն, — ասում է
ավագը:

— Բան բացվեց, — զարմանում է Անտոշ-
կան:

Աղջիկը լաց է լինում:

— Ի՞նչ ես ճվում, — հարցնում է տրակ-
տորիստն աղջկան: — Մի վախենա: Այս, սի-
րելիս, Կարմիր բանակն է:

Աղջիկն ավելի յե լաց լինում:

— Գուցե սրան կտանեք մինչև վտակը,
թող վագ տա՛գնա տուն, — առաջարկում է
Անտոշկան:

— Դու ել բան ասացիր, — խիստ կերպով պատասխանում է ավագ սահմանապահը: — Սահմանը վագ տալ-անցնել չի կարելի: Ստիպված նրան պետք է տանենք ուղեկալ: Այնտեղ պետք կքննի, թե նա ո՞վ է և վնդ-տեղացի: Լսում ես, աղջի: Դեհ, յեկ հետներս գնանք: Բայց դու մի վախենա: Խնձոր ուզում ես:

Նա մի մեծ ու կարմիր խնձոր է հանում և, թամբից կռանալով տալիս է աղջկան: Աղջիկը խնձորն առնում է, ժպտում, վստահորեն ձգվում դեպի սահմանապահն ու ընկնում թամբի մեջ:

— Դեհ, բռնիր, — ասում է սահմանապահը: Հո չե՞ս ընկնի:

— Չե, — վստահ կերպով ասում է աղջիկը:

— Բա ի՞նչպես յեղավ, վոր յեկար այստեղ, — հարցնում է ավագ սահմանապահն աղջկան:

— Ենպես... Մեքենան փնչում էր, յես ել յեկա:

Սահմանապահները ձիերն առաջ քշեցին: Աղջիկը խնձորն ուտելուց հետո իրեն այնպես էր զգում, ինչպես իրենց տանը, ու սկսեց խոսել: Նա սահմանապահին պատմեց իրենց

գյուղի մասին, ստրաժնիկի մասին, հարևանի
չար շան մասին, վոր «միանգամից յերեք
հոգու յե կծել»:

Ուղեկալի մոտ հեծելազետը հանդի-
պեց սահմանապահ ջոկատի հրամանատարին:

— Եղ ո՞ւմ եք բռնել:

— Այնպես, ընկեր հրամանատար, աղջիկն
այնտեղից է յեկել: Ոտարերկրունի յե:

— Ի ու ինչո՞ւ յես շնորհ բերել այտեղ. —
հարցրեց հրամանատարը ուղղելով իր դեղին
բեխերն ու աղջկա կզակի տակ խուտուտ
տալով: — Անունդ ի՞նչ է:

— Ասյա, — հազիվ լսելի ձայնով ասաց աղ-
ջիկը:

— Այ Ասյա, Ասյա: Հորդ անունն ինչ է:

— Պավել:

— Ե՞՛ծ գառնաս դու: Պատիժ եք, ելի:

— Նա տրակտորով եր՛հետաքրքրվում, —
ասում է ավագ սահմանապահը: — Ի՞նչ անենք
սրան, ընկեր հրամանատար:

— Իրան տարեք մանկապարտեզ, իսկ վաղը
հետ կուղարկենք:

Հրամանատարը շոշափում է աղջկա
պատառոտված կուպիտ հագուստը, նայում
նրա կապտավուն ձեռքերին, շոյում նրա

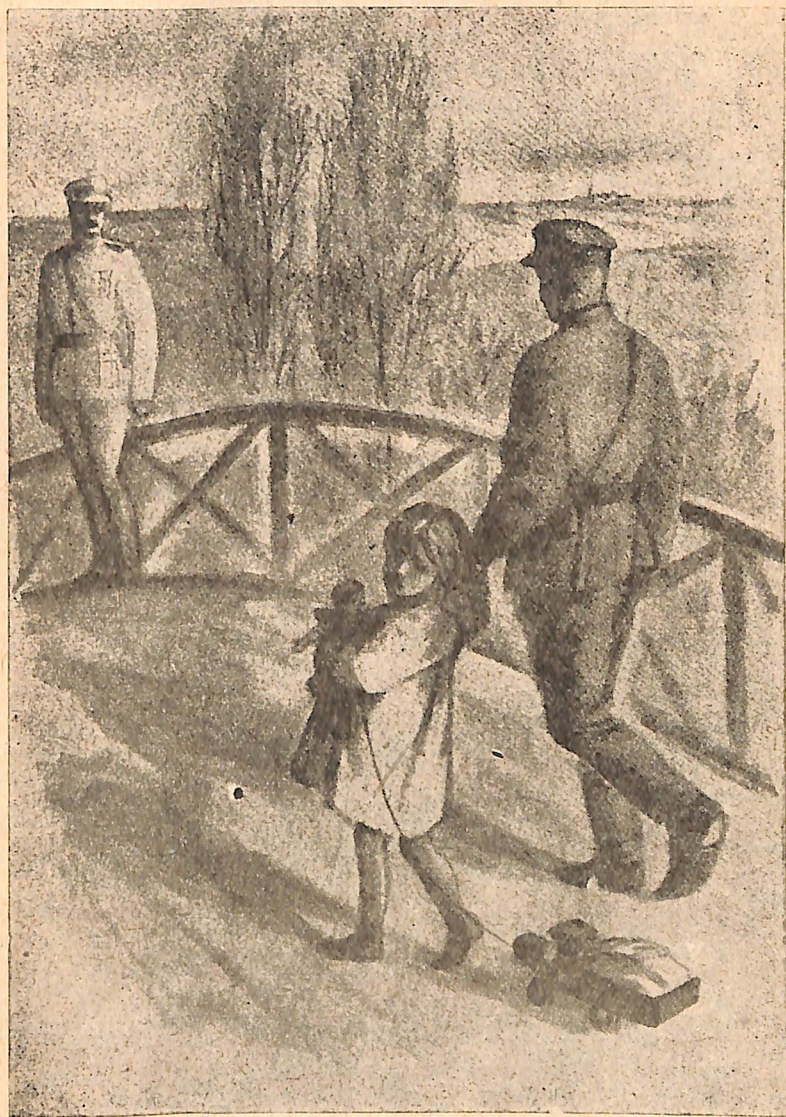
կեղտոտ, ամբողջապես ճանկոտոված փոտքե-
ու հառաչում:

*

* *

Սահմանագլխին կյանքը լի յե մեծ ու
փոքր պատահարներով: Կամ կով ե սահմանն
անցնում և պետք ե վերադարձնել տիրոջը,
կամ յերեխաներն են ճանապարհը կորցնում
և, իրենք ել այդ շիմանալով ընկնում
ոտար յերկիր, կամ թե մի ուրիշ բան ե
պատահում: Այն ժամանակ Խորհրդային և
ոտար սահմանամասերի հրամանատարները
պայմանավորված տեղում հանդիպում են ու
վճռում մի քանի որվա հավաքված գործերը:

Խորհրդային հրամանատարի և լեհական
պարետի տեսակցությունները սովորաբար
տեղի եյին ունենում կաղնու պուրակի մոտի
փտակի կամ ըջին, այսինքն՝ այն սահմանամա-
սում, փորտեղ Անտոշկան տեսել եր ոտար աղջ-
կան: Խորհրդային սահմանապահ Չոկատի հրա-
մանատարը հենց այդ տեղ ել գնաց: Կամ ըջից
30 քայլ հեռու գտնվող բլրակի վրա կանգ-
նած եր լեհական պարետը՝ նիհար ու շեկ
մի մարդ: Նա նախատում եր մի կորաքա-
մակ գյուղացու: Դեռ կամ ըջին չհասած՝
հրամանատարը լսեց պարետի ծանոթ ու

վնգվնգան ձայնը: Պարետն ինչ-վոր շար
բան է գոռում ու հեռանում գյուղացուց:
Նա կանգնած էր գլուխը քաշ, յերկար ու
ծանր թևերը կախ գցած:

Պարետը բարևեց խորհրդային հրամանա-
տարին:

— Իրենց խնջոտներին անտեր-անտիրա-
կան բաց են թողնում, յես պիտի փնտրեմ,—
դեռ շունչ չքաշած ասում է նա:

— Մարդ է կորել,— հարցնում է հրամա-
նատարը:

— Տեսնում եք, ելի, մի աղջիկ է փախել
ձեր կողմը: Անասուններ: Ներեցեք, խնդրեմ...

— Իսկ յես նրան հենց նոր տեսա: Նա մեզ
մոտ է,— պատասխանում է հրամանատարը:—
Յերբ եք տանելու:

— Վաղը: Թող նա միքիչ լաց լինի,— գլխով
ե անում պարետը դեպի գյուղացին, վոր կանգ-
նած էր մայր մտնող արևից լուսավորված
բլրին:

*
**

Մուխն ընկնում էր, յերբ ավագ սահ-
մանապահն Ասյային հանձնեց մանկապար-
տեզի վարիչին: Աղջիկը քնած էր:

— Գուցե չարժե արթնացնել,— նկատեց

սահմանապահը. նա մեղք էր գալիս աղջկա
հանգիստ քունը խանգարել:

Վարիչը յերեխային զգուշությամբ տարավ
մի մաքուր սենյակ և բակից դայակին կան-
չեց. նա իսկույն ջուր պատրաստեց, և աղ-
ջիկը միայն վաննայի մեջ բուրբուկին արթ-
նացավ: Նա կասկածով նայում էր մանկա-
պարտեզի վարիչին՝ պարզաչքերով, կլորերես,
շեկ մազերը փնջած կնոջն ու պառավ, կրնճ-
ուտված դայակին: Ասյայի գլուխը լվացին,
թաթխոցով (մաշալկա) փոտքերը տրորեցին:
Նա հեռում էր, կնճուտովում, բայց լաց չէր
լինում:

— Դու մայր չունես:

Ասյան գլուխն է ուրորում:

— Խեղճ,— շշնջում է դայակը:— Տես, է,
ամբողջ մարմինը ճանկոտված ու ճաքճք-
ված է:

Ասյային դեռ սավանի մեջ չփաթաթած՝
նա նորից է քնում և չի իմանում, թե ինչ-
պես են իրեն շապիկ հագցնում, ինչպես են
անկողին դնում:

— Աննա Վասիլեվնա,— շշնջում է դա-
յակը,— այնպես է քնել, ասես թագուհի լինի,
իսկ վաղն ելի են կարիքը, ելի են կեղտը:

Աննա Վասիլևիչնան խոժոռվում է ու դա-
յակին չի պատասխանում:

Առավոտյան զարթնելով Ասյան իր մահ-
ճակալի մաս մի տղա տեսավ իր պես սպի-
տակազլուխ: Նա ձեռքերը վարտիկի գրպանը
դրած՝ ապշած նայում էր Ասյային: Հետեն
ուրիշ տղաներ ել շատ կային կանգնած: Բոլորն
եւ աչքերը գցել էին անձանոթ աղջկան:

— Դու վտակի այն կողմիցն ես, — հարց-
րեց տղան:

— Յես յեկա մեքենան տեսնելու: — Յեվ
Ասյան սկսում է պատմել թե տրակտորի,
թե շան մասին և թե հոր, վոր «ամբողջ որը
դաշտում տանջվում է»:

— Ե՛, թող տրակտորի վրա նստի, — խոր-
հուրդ տվեց տղան:

— Մենք չունենք:

— Լավ բան չի, — ասաց տղան: — Բայց յե-
րեկ ձեզ մեքենայով ման ածեցին:

Աննա Վասիլևիչնան յեկավ ու սկսեց Աս-
յային հագցնել: Աղջիկը շատ մեծ հետաքրք-
րություններ նայում էր իր նոր, կարմիր հա-
գուստին:

— Իսկ դու գրել գիտե՞ս, — հարցրեց տղան
Ասյային:

Ասյան գլուխն որորեց:

— Ե-էհ, — հիասթափված ծորացրեց տղան:
— Հապա ի՞նչ գիտես: Թ՛մբուկ զարկել գիտե՞ս:
Իսկ Մայիսի մեկի մասին կարո՞ղ ես յերգել:

Ասյան վոչ յերգել գիտեր, վոչ ել թրմ-
բուկ զարկել:

Նախաճաշից հետո յերեխաներն սկսեցին
խաղալ:

Տղան Ասյային քաշեց իր մոտ, ուզում
էր աղջկան թմբուկ զարկել և համաքայլք
սովորացնել, բայց աղջիկները տիկնիկներ ու-
նեյին, և Ասյան տղային թողնելով խաղով
տարվեց: Նա ել նույն լեզվով էր խոսում,
ինչպես բոլոր այդ յերեխաները, — չե՞ վոր
միայն վտակն էր իրենց բաժանում: Բանից
դուրս յեկավ, վոր նա ծիծաղաշարժ, բարի,
թեև շատ վախկոտ, աղջիկ էր:

Ճաշից ու մեռյալ ժամից հետո տղան
Ասյային տարավ իր անկյունը: Անկյունում
կախ էր տված Ստալինի նկարը, ինչ-վոր
նկարներ ու մի կարմիր դրոշակ:

— Ես ո՞վ եմ, — հարցնում է Ասյան, ցույց
տալով Ստալինի նկարը:

— Չե՞ս ճանաչում, — շվարում է տղան:

— Չե՛հ:

— Տնայնէն: Ստալինն է, է:

Աղջիկն աչքերն արագ-արագ թարթելով նայում էր նկարին:

— Նամեզ համար այս տունն է շինել, խաղալիքներ է նվիրում: Նա Մոսկվայում է ապրում: Նա ամենագլխավորն է — այ թե նա ի՞նչ է:

Սոսակցությունն ընդհատեց տրակտորիստի գալը:

— Հապա՛, ոտարերկրուհին ձեզ մոտ ի՞նչ պես է ապրում, — հարցրեց Անտոշկան:

— Վոչինչ, սովորել է:

— Իսկ յես նրա համար ավտոմոբիլ եմ շինել: Յե՛վ Անտոշկան ցույց է տալիս փայտե մի մեծ բեռնատար ավտոմոբիլ:

Յերեխաներն Անտոշկային շրջապատում են, խնդրում, վոր իրենց տրակտորով ման ածի, իրենց համար ել այնպիսի մի ավտոմոբիլ շինի, ինչպես Ասյայի համար է շինել:

— Հապա՛, ոտարերկրուհի, յե՞րբ պիտի տուն գնաս, — հարցնում է Անտոշկան Ասյային:

Ասյան ժամանակ չի գտնում պատասխանելու: Սենյակ է մտնում Աննա Վասիլեվ-

նան և հետն ել՝ սահմանապահ Չոկատի հրամանատարը: Նա Ասյայի հետևից էր յեկեր:

*
**

Յերբ Ասյային ասացին, վոր տուն պետք է գնա, նա լաց յեղավ: Սպիտակամազ տղան կանգնեց նրա ու հրամանատարի արանքը:

— Իսկ յես նրան չեմ թողնի, — բարկացած ու լցված ասաց նա:

Հրամանատարը ծիծաղեց ու տղային գրկեց: Ասյային նվիրեցին հենց նույն տիկնիկը, վոր ամբողջ որը նա ձեռքից բաց չեր թողնում: Տիկնիկը կարմրաթշիկ էր ու հաստ: Սաղալիք ավտոմոբիլի մեջ դայակը դրեց Ասյայի լվացած, մաքրած շորերն ու մի հատ ել նորը: Դայակն ավտոմոբիլի մեջ դրեց գուլպա և մետաքսե մի կանաչ լաթ:

Անտոշկան առաջարկեց տիկնիկը նստեցնել ավտոմոբիլի բեռի վրա, բայց Ասյան պինդ բռնել էր ձեռքում ու վոչ մի կերպ չեր ուզում բաց թողնել:

Սպիտակամազ տղան Չոկատի հրամանատարի փեշը թափ է տալիս:

— Ափսո՛ս, է, — ասում է նա:

— Շանտ:

— Շատ: Կարելի՞ յե, յես նրան մի կարմիր գրոշակ նվիրեմ:

— Չի կարելի:

— Ինչո՞ւ:

— Նրանց յերկրում կարմիր գրոշակի համար բանտ են գնում:

— Բոլորին:

— Բոլորին:

Տղան հառաչեց, ձեռք տվեց Ասյային և յերկար ժամանակ հրաժեշտ եր տալիս նրան: Հետո գրպանից ինչ-վոր կրծքանշան հանեց ու նվիրեց աղջկան:

Մի ժամից հետո Չոկատի հրամանատարն ու Ասյան մոտեցան կամրջին: Վտակի այն կողմը, բլրակին կանգնած եր յերեկվա գյուղացին՝ Ասյայի հայրը:

— Ե՛հ, ցտեսություն, ստարերկրուհի, — ասաց սահմանապահ Չոկատի հրամանատարն ու համբուրեց Ասյային: Հետո նրան տարավ կամրջի մեջտեղը:

Ասյայի հայրը բլրակից լուռ իջավ, աղջկա թևը բռնեց ու տարավ տուն: Աղջիկը շուտ-շուտ հետ եր նայում, նրա ուսերը ցնցվում եյին, նա լալիս եր:

ԳԻՆԸ 50 ԿՈՊ.

~~ՎՊ. 19 366~~

5175

1858

Н .ВИРТА.
ИНОСТРАНКА
ГИЗ АРМ. ССР, ЕРЕВАН